

РЕЦЕНЗИЯ

От: Доц. д-р Веселина Кондева Кондева-Главинкова, дм, Катедра Детска дентална медицина, ФДМ, МУ - Пловдив, член на Научно жури на основание Заповед Р-109-239 от 13.04.2023 г. на Ректора на Медицински университет - Варна.

На: Дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” по научна специалност „Детска дентална медицина”, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт”, професионално направление 7.2. Дентална медицина

Автор: д-р Сияна Георгиева Атанасова

Форма на докторантурата: редовна форма на обучение катедра Детска дентална медицина, ФДМ при МУ - Варна

Тема: „Орални изяви при деца с аутизъм и някои синдроми“

Научен ръководител: Проф. д-р Радосвета Стоянова Андреева - Борисова, д.м.н.

Общо представяне на процедурата и докторанта

Съгласно чл. 32 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Заповед Р-109-239 от 13.04.2023 на Ректора на Медицински университет - Варна, на първо заседание на Научното жури съм определена да изготвя рецензия като външен член на Научното жури на дисертационен труд на д-р Сияна Георгиева Атанасова. Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински Университет - Варна.

Кратки биографични данни за докторанта

Д-р Атанасова се дипломира като магистър по дентална медицина през 2018 година във Факултет по дентална медицина, Медицински университет - Варна. След успешно положен изпит от 2018 г. до момента тя е асистент в катедра

„Детска дентална медицина”, Факултет по дентална медицина, Медицински университет - Варна.

През 2022 д-р Атанасова придобива специалност по детска дентална медицина. Владее английски език. Участва в обучението на студенти по детска дентална медицина на български и английски език.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Оралното здраве е много важен аспект от общото здраве, особено за уязвимите групи, каквито са децата със специфични здравни потребности. Тези деца са в по-неблагоприятна положение спрямо своите връстници. Лечението им е трудно, изисква специални условия, умения и може да отнеме много време. Профилактиката при децата със специфични здравни потребности трябва да е с преоритет.

В страната има проучвания за оралното здраве на деца с различни специфични здравни потребности, но обществото е в дълг към тези деца и дисертационен труд на д-р Сияна Атанасова е актуален, съвременен и полезен за денталната наука и практика.

Познаване на проблема

Д-р Атанасова показва отлична информираност и теоретична подготовка. Литературният обзор е задълбочен, изчерпателен, написан с добър научен стил и позволява сравнителен анализ на резултатите от собствените проучвания с подобни от научната литература.

Литературният обзор е подкрепен от 399 литературни източника, от които 33 на кирилица и 366 на латиница. Литературната справка е съвременна и актуална. Коректно са цитирани български автори работили в областта на оралното здраве на деца със специфични потребности. Обширният обзор по темата показва, че докторантът познава в детайли проблема и оценява аналитично данните от научната литература. Обзорът на литературата акцентира и върху нерешените проблеми по темата и насочва към целта и задачите на дисертационния труд.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният ми за рецензия дисертационен труд на д-р Сияна Атанасова е лично дело на докторанта и съдържа всички необходими раздели, в съответствие с изискванията: въведение, литературен обзор, цел и задачи, материал и методи, резултати и обсъждане, основни изводи, приноси на дисертационния труд, библиография и приложения. Структурата на дисертационния труд е балансирана

и отговаря на съвременните формулировки за вътрешно съотношение на частите на дисертационния труд. Демонстрира се ясен стил, с отлично владение на специализирана терминология.

Дисертационният труд е написан на 217 стандартни страници, онагледен е с 37 таблици, 26 графики, 15 фигури и 6 приложения. Библиографията включва включва 399 литературни източника, от които 33 на кирилица и 366 на латиница. Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на катедрен съвет на Катедрата по „Детска дентална медицина“ към Факултет по дентална медицина, Медицински университет - Варна, където докторантът работи.

Литературният обзор е обширен, логичен, структуриран правилно, като са засегнати основните проблеми на оралното здраве при деца с аутизъм и някои синдроми, насочено е вниманието към профилаксиката на децата с аутизъм и някои синдроми.

Целта на дисертационният труд е да се изследва оралният статус при деца с аутизъм и някои синдроми, и лечебно-профилактичния подход към тези деца. Целта е ясно формулирана и е логично следствие от изводите в литературния обзор, съответства на заглавието и се доуточнява от текста на задачите на дисертационния труд.

В изпълнение на целта са поставени за изпълнение четири задачи. Целта и задачите по дисертационния труд са формулирани точно и ясно, което позволява успешно реализиране на поставената цел и допринасят за обогатяване на познанията по този проблем. Формулирани са и четири хипотези.

Използваните за дисертационния труд методи са клинични и социологични.

Обект на наблюдение са 240 деца на възраст 3-18 години от област Варна, разделени в четири групи.

- ✓ 60 деца с разстройства от аутистичния спектър (19 момичета и 41 момчета)
- ✓ 60 деца със синдром на Даун (33 момичета и 27 момчета)
- ✓ 60 деца със синдром на Силвър-Ръсел (31 момичета и 29 момчета). Децата със синдром на Силвър-Ръсел участват в програма за лечение с растежен хормон в експертен център по редки ендокринни болести към УМБАЛ „Света Марина“ гр. Варна с ръководител на центъра проф. д-р Виолета Йотова, д.м. и са изпратени за дентално и ортодонтско лечение в УМДЦ към ФДМ Варна.
- ✓ 60 здрави деца (36 момичета и 24 момчета) за контролна група.

Разработени са включващи и изключващи критери при бодбора на пациентите.

Обект на наблюдение в социологическото изследване са:

- ✓ 180 родители
- ✓ 60 лекари по дентална медицина

За проучване информираността на родители и лекари по дентална медицина са разработени анкетни карти.

На основание на анализа на резултатите от клиничното и социологическото изследване са изготвени протоколи за профилактика и лечение на деца с аутизъм и някои синдроми, чиято цел е да осъвремени вече съществуващите такива в нашата и световната литература. Изготвени са информативни и мотивационни материали за пациентите и техните родители по отношение на храненето, провеждането на орална хигиена, флуорната профилактика и посещенията на дентален кабинет. Направени са и материали, които целят да помогнат на лекарите по дентална медицина за успешно провеждане на профилактика и лечение на тези пациенти в амбулаторни условия.

Получените резултати показват значително по-високи резултати на DMFT индекса при деца с аутизъм, сравнено с другите две групи и контролната група. Плаковият индекс при всички изследвани групи показва сходни високи стойности. При децата със синдром на Даун се наблюдава тежък пародонтален статус със загуба на кост, който не винаги кореспондира с нивото на зъбна плака. Установява се че децата в изследваните групи със специфични потребности имат значително по-висока степен на ЗЧД, в сравнение с контролната група. При децата със синдром на Даун се наблюдават много чести случаи на хиподонтия. Проучването на ортодонтския статус показва най-високо разпространение на Клас II по Angle при деца със синдром на Силвър-Ръсел, а на Клас III по Angle – при деца със синдром на Даун.

Въпреки мотивацията на родителите за извършване на дентално лечение и профилактика, регистрираните резултати показват високо разпространение на орални заболявания при децата с аутизъм и някои синдроми.

Независимо от познанията си, лекарите по дентална медицина не се чувстват сигурни в лечението на тези пациенти и имат желание за допълнителна информация.

Необходима е колаборация между лекуващите лекари и дентални лекари с цел по-качествено провеждане на ефективна орална профилактика и лечение при децата с аутизъм и някои синдроми.

Използваните методи позволяват изпълнението на поставените цел и задачи, а избраните статистически методи гарантират достоверност на получените резултати. Получените резултати са много добре представени, прецизно онагледени с таблици и фигури, с изнесени статистическа достоверност и зависимости. В обсъждането на резултатите проличава умението на автора обективно да сравнява получените данни с тези от достъпната литература.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Формулирани са два приноса с оригинален за страната характер, два приноса с практико-приложен характер и пет приноса с потвърдителен характер, които приемам.

Предложен е Наръчник за родители за поддържане на оралното здраве и грижа за зъбите на деца с аутизъм и някои синдроми с който се дава възможност да се подобри начина им на живот.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Във връзка с дисертационния си труд д-р Сияна Георгиева Атанасова е публикувала четири пълнотекстови статии. Д-р Атанасова е първи автор на три от представените публикации.

Лично участие на докторанта

Дисертационният труд е осъществен изцяло от докторанта, под ръководството на научния ръководител, което се потвърждава от приложеният списък на публикации и участия. Личните заслуги на докторанта във връзка с реализирането на дисертационния труд са безспорни. Негово лично дело е цялостната дейност по провеждане на проучванията, събиране, обработка и анализ на данните, формулиране на изводи и приноси и окончателното оформяне на този напълно завършен дисертационен труд.

Автореферат

Авторефератът е оформен според всички изисквания и представя адекватно, в редуциран вид, съдържанието и резултатите на дисертационният труд.

Критични забележки и препоръки

Нямам критични забележки към предоставеният ми за становище дисертационен труд на д-р Сияна Атанасова. Препоръчвам на автора да популяризира резултатите от собствените проучвания чрез лекции в рамките на продължаващото обучение към БЗС и участия в научни форуми, тъй като считам, че това ще допринесе за обогатяване на познанията в тази област и ще подобри качеството на денталната практика, особено по отношение на детската дентална медицина.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на МУ - Варна.

Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на МУ –Варна.

Дисертационният труд показва, че докторанта д-р Сияна Георгиева Атанасова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Детска дентална медицина”, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване по дисертационен труд на тема: „Орални изяви при деца с аутизъм и някои синдроми“, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор” на д-р Сияна Георгиева Атанасова в докторска програма по Детска дентална медицина.

Изготвил рецензията:

Доц. д-р Веселина Кондева, дм

03.05.2023 г.

гр. Пловдив